ДО
НАУЧНОТО ЖУРИ ЗА ЗАЩИТА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД НА
ЯНКО ВЕНЕЛИНОВ РОЙЧЕВ,
УТВЪРДЕНО СЪС ЗАПОВЕД НА ДИРЕКТОРА НА ИНСТИТУТА ЗА ДЪРЖАВАТА И ПРАВОТО ПРИ БАН № РД-09-70/21.07.2017 г.

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д. ю. н. Борис Владимиров Велчев
за дисертационен труд „Частното обвинение в българския наказателен процес" за придобиване на образователната и научна степен „доктор по право"
научна област: „Социални, стопански и правни науки"
професионално направление: 3.6. Право
име на дисертанта: Янко Венелинов Ройчев
научна организация: Институт за държавата и правото при БАН
секция „Наказателноправни науки"

1. Данни за дисертанта

Дисертантът Янко Венелинов Ройчев е завършил Юридическия факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски" с отличен успех през 2014 година. От следващата година и досега е асистент в Института за държавата и правото при БАН. Бил е бенефициер по програма за подпомагане на младите учени в БАН. Освен посочените по-долу научни публикации по темата на дисертацията, той има и още две /едната в съавторство/, също посветени на актуални въпроси на наказателнопроцесуалното право. Участвал е с доклади на научни форуми. Докторантът владее английски език.

2. **Данни за докторантурата**

Докторантът е зачислен в самостоятелна форма на обучение през 2016 г. Научната организация е Институтът за държавата и правото при БАН. Година по-късно той е отчислен с право на защита. Докторантът е бил обучаван в два допълнителни специализирани курса, след което успешно е положил изпит и по двата. С отлична оценка е положил и докторантския минимум, както и изпит по английски език.

При изготвянето на дисертацията „Частното обвинение в българския наказателен процес“ до публичната й защита няма допуснати нарушения.

3. Данни за дисертацията и автореферата

Дисертацията е в обем от 435 страници и е оригинален авторски труд на дисертанта. В структурно отношение, тя е разделена на въведение, три глави и заключение.

Във въведението авторът посочва пет основни положения, обосноваващи актуалността на темата за частното обвинение като съвкупност от институти на наказателнопроцесуалното право, отнасящи се до процесуалната дейност на пострадалия, частния обвинител и частния тъжител. Те включват динамиката на процесуалната им уредба, важността на фигурата на пострадалия, широкото приложение на уредбата на частния обвинител, динамиката на законодателните промени, свързани с престъпленията от частен характер и съответствието на националната уредба с международните стандарти относно правата на пострадалия.

Първата глава е посветена на общите положения по темата. В нея са разгледани шест теоретични основания за частното обвинение – исторически,

правни, властнически, обществени, морални и специфични за фигурата на частния тъжител. Авторът разглежда същността и особеностите на частното обвинение през призмата на наказателнопроцесуалната функция на обвинението. Разгледани са субектите на частното обвинение. Главата завършва с анализ на автора за изискването за обективност към частното обвинение и на съвместимостта на процесуалните качества при него.

Втората глава е посветена на частния обвинител. Разгледани са въпросите на неговата процесуална правоспособност и дееспособност. Особено внимание е отделено на молбата за конституиране. Дисертантът очертава и основните процесуални нарушения, свързани с частния обвинител, както и последиците от тях. В края на главата е разгледано процесуалното положение на частния обвинител – при разглеждането на делото по общия ред, в диференцираните процедури, както и обвързаността с процесуалната дейност на прокурора.

Третата глава разглежда въпросите, свързани с частния тъжител. Подробно са обсъдени неговата процесуална правоспособност и дееспособност, както и правният ефект на тъжбата. Авторът се спира на процесуалното положение на частния тъжител. Той изчерпателно разглежда и особеностите на наказателните дела от частен характер, като се спира на правомощията на прокурора, въпросите на реторсията, специфичните основания за прекратяване на производството, разноските при тези дела, както и на защитата от повторна виктимизация на пострадалите от престъпления от частен характер. Главата завършва с анализ на докторанта за особеностите в наказателното преследване на съучастници по различен процесуален ред.

В заключението са обобщени предложенията на докторанта за промени в законодателството.

Авторефератът дава вярна и точна представа за представения дисертационен труд. Той се състои от две части – обща характеристика на дисертацията, съдържаща и справка за приносите, и кратко представяне на труда. Посочени са и други публикации на автора по темата на дисертацията.

Оценката за труда е изцяло положителна. Той съответства на всички научни стандарти за придобиването на образователната и научна степен „доктор по право“.

За написването му е използвана изключително богата научна литература на български и чужди езици, която обхваща 476 публикации. Цитиранията са коректни и посочени под линия в съответствие с научните стандарти.

Избраната структура е позволила на автора убедително да развие и защити своите научни тези и да направи значими предложения за усъвършенстване на законодателството.

В езиково отношение дисертацията е написана на добър български език. Добрият научен стил на работата не се е отразил на нейната достъпност и тя може да бъде ползвана и от студенти по право, когато бъде издадена.

Стилът на автора изненадва със своята увереност, характерна за утвърдени учени. Авторът успешно полемизира с изказани научни становища и по един коректен и съвършено ненатрапчив начин защитава своите разбирания, като не се страхува да изказва собствено мнение. От работата личи не само отличната наказателнопроцесуална подготовка на автора, но и висока подготовка в областта на материалното наказателно право.

Някои лаконични изводи на дисертанта в изложението могат да бъдат подценени, ако не се обърне внимание на големия брой цитирания, които ги обуславят /напр. първият абзац на с. 21/. Друг е въпросът, че някъде

увлечението към цитиране под линия ми се струва прекомерно /напр. с. 27, бележка 37 в частта за българския наказателен процес или на с. 371/.

Трябва да бъде отбелязана и изключителната добросъвестност на автора при анализа на съдебната практика.

4. Научни приноси

Напълно споделям оценката на дисертанта за научните приноси, отразени в представената справка. Самият подход да бъдат разгледани в едно изложение фигурите на частния обвинител и на частния тъжител, вече има приносен характер.

Дисертантът основателно посочва редица свои приноси към теорията и тълкуването на наказателно-процесуалния закон. Част от тях допълват и допълнително пояснява съществуващи теоретични положения. Други в голяма степен имат оригинален характер /например посоченото в т. т. 7, 9, 13, 15, 18, 19 и 21 от първата част на справката за приносите/.

Основното достойнство на дисертацията намирам в предложенията на дисертанта за промени в законодателство. Всички те са негов оригинален научен принос. Някои от предложенията изискват допълнителна конкретизация, доколкото допускат повече от една възможност /напр. по т. 1 и т. 22 от втората част на справката за приносите/. Други са достатъчно ясни и не налагат дисертантът да предложи конкретен текст за изменение и допълнение на НПК /напр. по т. т. 2, 3, 4, 6, 9, 10, 14, 18, 21 от втората част на справката за приносите/.

Една част от предложенията *de lege ferenda* биха били по-ясни и работата само би спечелила, ако дисертантът беше посочил не само описание

на необходимите промени в НПК, но и беше предложил конкретни текстове /напр. по т. т. 5, 11, 12, 15, 16, 17, 19 от втората част на справката за приносите/.

В допълнение и без претенция за изчерпателност, ще си позволя да посоча и някои допълнителни научни приноси, които по мое мнение обуславят високата научна стойност на дисертацията.

Впечатли ме анализът на дисертанта в частта за държавните и моралните основания за частното обвинение / с. 28- 49/. Там биха могли да се посочат многобройни примери за оригинални научни обобщения, направени на основата на внимателно проучване на практически цялата достъпна научна литература.

По ред причини, особено внимателно прочетох частта от дисертацията, посветена на основанията за появата на частния тъжител /с. 49- 65/. Там открих изключително прецизен материално-правен анализ, позволил оригиналните изводи на автора, отразени на с. 65.

Оригинално е определението на частното обвинение, дадено на с. 68, както и предложения на с. 72 критерий за подразделянето на делата на такива от общ и от частен характер.

Отлично защитен е изводът за невъзможност обективността да се отнесе към частното обвинение /с. 120/. Може да бъде споделено разбирането, убедително защитено от докторанта, че частният тъжител може да бъде разпитван като свидетел /с. 123-127/. Същото важи за предложения критерий за преценка на евентуалното набедяване при престъпленията от частен характер, посочено на с. 297.

Не мога да не посоча като принос и анализа на материалноправните характеристики на реторсията, направени на с. 379-380.

Не на последно място, намирам че висока оценка заслужава и анализът на автора за защитата на частния тъжител и дори идеята за мерки за неотклонение по някои дела от частен характер / с. 418-426/. Същото важи и за предложенията на автора за начина, по който трябва да се проведе наказателно преследване на съучастници по различен процесуален ред /с. 427- 430/.

Нямам особени критични бележки. Вече посочих очакването си част от предложенията за промени в законодателството да придобият по-осезаеми измерения и авторът да предложи конкретни разпоредби за изменение и допълнение на НПК. Някои изводи ми се струват недостатъчно защитени, макар значимостта им да изисква това /напр. в края на с. 19/. Част от разделите от изложението са твърде лаконични /нар. с.147-148 за процесуалната дееспособност на частния обвинител или аналогичния анализ за частния тъжител на с. 278-280/, докато други са излишно многословни. Тази диспропорционалност може да бъде избегната, ако авторът извърши известни съкращения в дисертацията. На места изводите му могат да бъдат убедително защитени само с част от използваните аргументи. Някъде откривам изводи, които имат преди всичко декларативен характер /напр. на с. 254 за участието на частния обвинител в бързото и незабавното производство/. Трябва да отбележа, че такива случаи са редки. Нито една от тези, неизчерпателно посочени, критични бележки, не омаловажава високата ми професионална оценка за труда на колегата Ройчев.

Би било несправедливо да пропусна едно обобщение. Дисертацията на колегата Ройчев е вероятно най-убедителната докторска дисертация, която съм чел. С нея той прави изключително сериозна заявка за бъдещо място в българската правна наука.

5. Публикации по темата

По темата докторантът е представил четири публикации. Две от тях са публикувани в научни издания, една в сп. „Общество и право“, а четвъртата – в сборник „Научни четения в памет на Венелин Ганев и Никола Долапчиев“. Трябва да отбележа, че и статията, публикувана в издание, което не е строго научно, е издържана в духа на научните публикации и би могла да бъде публикувана във всяко научно издание.

И четирите статии разкриват способността на дисертанта за самостоятелно научно дирене и показват творческия му потенциал.

6. Заключение

Дисертационният труд „Частното обвинение в българския наказателен процес“ съдържа теоретични обобщения и решения на големи научни и приложни проблеми, които съответстват на съвременните постижения на наказателнопроцесуалната теория и представляват значителен и оригинален принос в науката. Той отговаря на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и Правилника за прилагане на ЗРАСРБ. Дисертационният труд показва, че дисертантът Янко Венелинов Ройчев притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения в областта на наказателнопроцесуалното право, като демонстрира качества и умения за самостоятелни научни изследвания. Поради гореизложеното, убедено давам своята положителна оценка за

представения дисертационен труд и предлагам на почитаемото научно жури да присъди научната степен „доктор по право” на Янко Венелинов Ройчев.

……. 2017 г.

проф. д.ю.н. Борис Велчев